

**A Közép-dunántúli Klebelsberg Társaság és a
Fenntartható Fejlődésért Alapítvány közös rendezvénye
Gróf KLEBELSBERG KUNO
születése 135. évfordulójának megünneplésére az
MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetében**

Dr. Szacszy Mihály – Gróf Klebelsberg Éva

Ember és környezet – a XXI. század kihívásai

A Pannon-Palatinus Egyesületről, és amit a múltból a jövő
számára fontosnak tart

összefoglalás

A XXI. század válságokkal köszöntött a világra és hazánkra. Az emberiségnek új kihívásokkal kell szembenézni, olyanokkal, melyekkel korábban még nem találkozott. Az emberiség felhalmozott szellemi értékei elméletileg lehetőséget nyújtanak arra, hogy az új kihívásokkal szemben megtalálja az ideális kivezető utat. Ezt a csodálatos emberi képességet, a tudást, a társadalmak nem tudták, és ma sem tudják koncepciózusan kihasználni. A természet- és társadalomtudományi ismereteket háttérbe szorítva és kihasználva, azokat sokszor a lényeg, a fennmaradás és a közjó ellen fordítva, csupán a gazdasági érdekek kerültek előtérbe. A gazdasági érdekek nem nemzeti vagy világ szinten, hanem privát szinten egy törpe kisebbség érdekében, ügyes és jól honorált ideológusok által megtámogatva.

A „fenntartható fejlődés” mai célkitűzései a természet törvényeit gyakran figyelembe sem veszik. A XXI. század kihívásait kormányok, társadalmi vezetők önmagukban nem képesek megoldani. Az emberiség jövőjét csak összefogással és a társadalmak széles rétegeinek együttműködő, pozitív támogatásával lehet fenntartani, biztosítani. Célként a természet egyensúlyi állapotának fenntartását kellene biztosítani, amit csak és kizárólagosan tudományos szervezéssel és a nemzetek közötti kulturált, a jó melletti igazi kiállással, elkötelezett együttműködéssel lehet megalapozni. Ugyanakkor minden fejlesztés kultúrába ágyazottságát biztosítani kell.

Gróf Klebelsberg Kuno korát megelőzve időben felhívta a figyelmet arra, hogy a magyar társadalomnak fel kell készülnie a jövő megnyugtató rendezésére, eltervezésére. Hitte és tudta, hogy ezt csak nemzeti összefogással lehet megvalósítani. A kis nemzetek esetében a kultúra az, ami egy ország fennmaradását és felemelkedést tudja biztosítani.

Gróf Klebelsberg Kuno jogász volt és emellett történész, valamint nagy kultúramenedzser. Belülről ismerte a Történelmi Társulat és a Néprajzi Társaság munkáját, tudós társait, igényeit – és főképp a tudományágak igényeit. Elnöke is volt mindkettőnek, de nem formálisan, hanem komplex segítő módon. 1918-ban egy beszédében a következőket mondta, mely tágabban értelmezve az egyén és társadalom „filozófiai” problematikáját is megoldja, mert ismeri a belső lényegét, és ennek ismeretében a pozitív előrehaladást támogatja a köz érdekében.

„Tévedés lenne azt hinni, hogy tudományos egyesület maga tudományt űzhet. A tudományos munka az egyén legszemélyesebb megnyilatkozása. Az egyesület csak kedvező előfeltételeket teremthet, s egyik fő feladata, hogy szervezze a tudományos munkát. A nagyüzemek korát éljük anyagi és szellemi téren egyaránt. A történelem mezején is elmúlt a kaliforniai aranykeresés kora, s bár az egyesek levéltári

kutatása még vezethet időnként váratlan és tüneményes eredményre, de általában ma már többeknek teroszerűen összefogott munkája szükséges annak az óriási adathalmaznak a kibányászásához, mely különösen az annyira szétágazó újkori történelem fölépítéséhez szükséges. A modern kor igényeinek és követelményeinek forráskutatás terén az ilyen nagy tudományos kollektív vállalkozások felelnek meg, melyeknek eredménye hatalmas sorozatos kiadványokban ölt testet."

A fenti idézet 92 éve íródott, de napjainkban a gondolat kiemelt aktualitással bír.

Hazánkban számos „gondolkodó” évtizedek óta hangoztatja, hogy a civil kulturális, tudományos és művészeti egyesületek működését erősíteni kell, természetesen tiszta értékek mentén. A civil szerveződések nélkül a jövő építése (és annak felelőssége), csak egy szűk társadalmi rétegre nehezedik.

Ismét célszerű idézni gróf Klebelsberg Kuno egy 1923. évi beszédéből, amely gondolatok napjainkban is teljes aktualitással bírnak, és a nemzeti megújulás alapjai lehetnek, anélkül, hogy túl sokat hangoztatnánk, nehogy elkopjon.

„Soha irodalomra és tudományra olyan szent feladat nem várt, mint ma, nemzetünknek ebben a lelki válságában. Megmutatni nemzeti múltunkban, nemzeti géniuszunkban az örök értéket, ennek révén növelni az önbizalmat, az önmegbecsülést, figyelmeztetni a nemzeti hibákra, fejleszteni a nemzeti erényeket, saját értékeinknek öntudatára ébreszteni a magyart: ez szent feladat."

Ezeknek a gondolatoknak a mentén a „MŰEGYETEMI” TERMÉSZET- ÉS SPORTTUDOMÁNYI (közhasznú) Egyesület, a Műegyetemi Természettudományi Kar, valamint a National Geographic Hungary vezetői, felismerve azt, hogy szükség van egy független, kötöttségek nélküli tudományos társaság véleményformáló tevékenységére, 2004-ben klub formájában útjára indította a „PALATINUS TÁRSASÁG”-ot.

Létrehozása óta a Palatinus Társaság folyamatosan bővült. A tudományos műhelymunkához olyan intézmények is csatlakoztak, mint a Zsigmond Király Főiskola, és a társaságot tagjai közé fogadta az UNESCO World Academy of Biomedical Technologies intézménye. A Veszprém Megyei Önkormányzatot is támogató tagtársaink között tudhatjuk.

A dinamikusan bővülő társaság gyorsan kinőtte a klub-jellegű működés kereteit. Az 1841-ben alapított „Orvosok és Természetvizsgálók Egyleté”-nek utódjaként tevékenykedünk, ahogyan az alapító levelünkben is áll. 2008-ban létrejött egy újabb egyesületünk, a „Pannon Tudományok” (közhasznú) Egyesület, ami szabályozott keretek között egyesíti a laza kapcsolatban álló kutatókat és szervezeteket. A

független és politikai ráhatásoktól mentes szerveződéshez jelenleg több mint kétszáz szakértő, tudós, kutató kapcsolódik.

Tevékenységünk a tudományok szilárd talaján szeretne megmaradni, de a résztudományokban való elmerülés helyett az összefüggések feltárására koncentrál. Ez a szemlélet megköveteli a történelmi folyamatok és az aktuális helyzetek átfogó, a lehető legtöbb tudományterület eredményeire támaszkodó elemzését.

Az elmúlt hat évben számos tanulmány került ki tudományos szellemi műhelyünkből. Úgy tűnik, hogy a három fő terület (politika, gazdaság, természet) működését érintő folyamatokról pontos és megbízható elemzések és jövőkutatási programok készültek, amelyek minden tekintetben megállják helyüket a tudományokban. A palatinus-i tudásbázis egyre gyarapszik. A nyitottság elvének megfelelően az egyesület mindenkit befogad, aki elfogadja azt az egyszerű alapelvet, hogy a tudás megismerése, a tudományok ismerete, a jövő nemzedékének képzése, az élet és egészség fenntartása, valamint nem utolsósorban a természet megóvása közös célunk.

A gondolatok szabad áramlásának, a tudástár létrehozásának fontosságát kiemelten kezeli az egyesület. Az informatika lehetőségeit kihasználva megjelentetjük a **PANNON-PALATINUS** (www.pannonpalatinus.hu) elektronikus tudástárat és tudományos ismeretterjesztő folyóiratot.

Magyarország jelenlegi természeti és társadalmi helyzete számos zavarral terhelt. A nemzetközi és főleg a hazai gazdasági helyzet alapjaiban ingott meg. Az egészségügy és oktatás megannyi problémával küzd. A társadalom súlyos morális válságon megy keresztül. A természeti értékek pusztulnak, és a szélsőséges jelenségeket mutató klimatikus viszonyok hatására hosszú távon is károkat szenvednek.

A jelenünket és jövőnket alapvetően befolyásoló problémák kezelését és megoldását csak az interdiszciplináris, több tudományterület együttműködésével született megoldások tehetik lehetővé.

Egyesületünk ennek a szellemiségnek a képviselőjét biztosítja többek között az orvosbiológia és egészségügy, a mezőgazdaság, az oktatás, a környezetvédelem, az ökológia, az energiaforrások feltárása, a klímaváltozás stb. területein. Elvünk minden tudományterület eredményeit érintő közzététel esetén az a komplexitás, amely a kultuszminisztert az országos célok és azok megvalósítása terén vezérelte. Ezeket a gondolatokat a Gróf Klebelsberg Kuno Alapítvány kiadványából vettük. Gondolatainak aktualitását semmi sem bizonyítja jobban, mint az a néhány – és a

teljeség igénye nélkül – kiemelt idézet, amit a „Gróf Klebelsberg Kuno politikai hitvallása” című kötetből vettünk a jogutód hozzájárulásával.

„A megpróbáltatások, sőt a katasztrófák minálunk tüneményes fejlődésnek, csodálatos fellendülésnek kiindulópontjai voltak” (1917)

„Minden bölcsesség csődje, ha az idősebb nemzedék az ifjabbnak nem tud más tanácsot adni, mint a kétségbeesést” (1928)

„A beteg nemzeteknek a gyógyulás nélkülözhetetlen előfeltétele az, hogy hangulatuk bizakodó legyen” (1928)

„Nemzeti hibáink feltárása és megismerése taníthat meg bennünket egyedül azok elkerülésére” (1926)

„Nincs veszedelmesebb, mint a műszaki megoldásoknak elválasztása a közgazdasági megoldásoktól, ami nálunk, sajnos, majdnem rendszerré vált, és a beruházási gondolat bizonyos kompromittálására vezetett” (1930)

„Az anyagi gondoktól gyötört társadalom olyan, mint a gyomorhajos ember, mindent sötét színben lát, az ő szemében a bajok nagyítóüvegen át jelentkeznek, az öröndetes eseményeken pedig egyszerűen átsiklik.” (1930)

„Ne áltassuk magunkat, még a betegszobában vagyunk, s a legcsekélyebb hiba végzetes visszaeséshez vezethet” (1927)

„Száz év előtt, amikor a vezetett tömegek szellemi szintje sokkal alacsonyabb volt, a súlypont a vezéregyéniségekre esett. Ma a kor sokkal demokratikusabb, s a szellemi irányítást, az új korszellem kimunkálását inkább az értelmi középosztály kollektíven végzi el. Az a sorsdöntő kérdés, hogy a magyar értelmiség tud-e olyan szellemi atmoszférát kifejteni, amelyben megszülethetik, kifejlődhetnek, megerősödhetnek, tetté érlelődhetnek az az alapgondolat, az a vezéreszme, amelynek követése üdvöt hozhat az országra?” (1929)

„Kisebb baj, ha olyan kutatás folyt, amelyet nem követ könyv, mint ha olyan könyv jelenik meg, amelyet nem előz meg kutatás”. (1928)

„Egy nemzet nagy csak akkor lehet, ha kebelében önálló kutatás folyik. Ezért a nemzetek életében döntő jelentősége van annak, van-e ott tudománypolitika, igen vagy nem” (1932)

*„Mi magyarok csak olyan téren vállalkozhatunk kutatóintézetek létesítésére, amelyen vagy területünkől, vagy klímánkból, vagy egyéb viszonyainkból kifolyó valami olyan specifikumunk van, amilyennel más nemzetek nem rendelkeznek”
(1926)*

www.pannonpalatinus.hu

www.klebelsberg.eu